

18

vylepšení volebného systému

DECEMBER 2016

Richard Sulík

Martin Klus

sas
Sloboda Solidarita

NAŠE VOLEBNÉ PRINCÍPY

PRINCÍP Č. 1 Pri voľbe jednotlivca sa uplatní väčšinová voľba, pri voľbe kolektívu sa uplatní pomerná voľba

PRINCÍP Č. 2 V prípade väčšinových volieb sa použije dvojkolová voľba, v prípade pomerných volieb jednokolová voľba

PRINCÍP Č. 3 Volebný obvod má byť totožný s územím, na ktorom budú platiť normy prijaté zvolenými poslancami

ČO CHCEME ZACHOVAŤ

- ✓ Politické strany a ich financovanie cez štátny príspevok
- ✓ Sme proti tomu, aby účasť na voľbách bola povinná
- ✓ Pevný počet poslancov (žiadne „prázdne kreslá“)
- ✓ Jeden volebný obvod
- ✓ Päťpercentné kvórum vo voľbách do NR SR
- ✓ Jednokomorový parlament

ČO CHCEME ZMENIŤ

ZMENA Č. 1 Zrušenie povinnosti notárom overenej darovacej zmluvy v prípade bankového prevodu

ZMENA Č. 2 Transparentnosť namiesto stropov na kampane

ZMENA Č. 3 Fungujúce pravidlá pre financovanie kampane

ZMENA Č. 4 Voľby županov vykonávať opäť ako dvojkolové a primátorské a starostovské voľby tiež vykonávať ako dvojkolové¹

ZMENA Č. 5 Zaviesť jeden volebný obvod vo VÚC voľbách a v komunálnych voľbách, kde by bol jeden obvod územie mesta (resp. mestskej časti), či obce

ZMENA Č. 6 Zlúčiť prezidentské voľby s eurovoľbami, ktoré majú pevný termín. V prípade nedokončenia riadneho volebného obdobia prezidentom sa čím skôr vyhlásia nové prezidentské voľby s trvaním mandátu do najbližších eurovolieb.

ZMENA Č. 7 Všetky voľby vykonávať v piatok (namiesto soboty)

ZMENA Č. 8 Kto sa zúčastní volieb, dostane deň voľna (ideálne v deň volieb, to je však na dohode so zamestnávateľom)

ZMENA Č. 9 Ako kompenzáciu pre zamestnávateľov dňa voľna za účasť na voľbách sa zruší štátny sviatok Deň Ústavy SR

ZMENA Č. 10 Väzni majú mať počas výkonu trestu pozastavené volebné právo

ZMENA Č. 11 Moratórium (na kampaň, ako aj na prieskumy) má platiť len v deň volieb

ZMENA Č. 12 Pevné kvórum pre preferenčné hlasy. Namiesto kvóra 3% počtu hlasov pre stranu navrhujeme 2 promile (0,2%) všetkých voličov

ZMENA Č. 13 Rozšíriť a uľahčiť voľbu poštou tak, aby bolo možné voliť vo všetkých voľbách a referendách aj z bydliska na území SR v predstihu, pokiaľ občan vie, že bude v čase konania volieb mimo svojho bydliska.

ZMENA Č. 14 Poslanec NR SR nesmie súbežne vykonávať žiadnu exekutívnu funkciu (napr. primátor, starosta, predseda VÚC, riaditeľ Sociálnej poisťovne).

ZMENA Č. 15 Navrhujeme také ústavné zmeny, aby výsledky referenda boli záväzné a nevyžadovali žiaden ďalší súhlas (parlamentu, prezidenta a pod.)

ZMENA Č. 16 Organizátor referenda bude mať právo požiadať o konanie referenda v deň najbližších volieb

ZMENA Č. 17 Znížiť petičné prahy pre vypísanie miestneho referenda v obciach od tisíc do 10 tisíc obyvateľov na 20 percent oprávnených voličov, v mestách nad 10 tisíc obyvateľov na 10 percent. V obciach do tisíc obyvateľov ponechať dnes platných 30 percent

ZMENA Č. 18 Zrušiť minimálnu účasť voličov pre platnosť miestneho referenda

¹ V prípade schválenia jednokolovej voľby

OBSAH

PREČO U NÁS DEMOKRACIA FUNGUJE	5
PREČO POTREBUJEME POLITICKÉ STRANY	6
FINANCOVANIE POLITICKÝCH STRÁN.....	8
VOLEBNÉ PRINCÍPY	11
VOĽBY VŠEOBECNE	14
VOĽBY DO NR SR.....	16
STAROSTOVIA DO PARLAMENTU NEPATRIA.....	18
REFERENDUM	19

Ctené voličky, ctení voliči,

spravodlivý a fungujúci volebný systém je jediný spôsob, ako docieľiť zmenu vlády mierovou a kultivovanou cestou (tie menej kultivované spôsoby sú roxorové tyče, defenestrácie, atď.). Ak sa nejaká vláda „odtrhne z reťaze“, voliči si zvolia inú. Možno nie ihneď, ale po prvú, majú tú možnosť a po druhé, skôr či neskôr k zmene príde.

Vidieť to nielen na Slovensku, ale aj v mnohých krajinách Európy a tiež v USA, kde voliči mali dosť „establišmentu“ a dali to jasne najavo.

To sú dôvody, prečo volebný systém musí byť spravodlivý a funkčný, prečo voľby musia byť tajné a sčítanie hlasov korektné. Pretože ide o to, kto bude vládnuť, kto bude rozhodovať prakticky o celom verejnom priestore.

Práve preto sme sa zamysleli nad našim volebným systémom. Tvrdíme, že až tak zlý nie je, že nie je potrebné ho meniť od základov. Zároveň tvrdíme, že znesie vylepšenia a práve tie v tejto brožúrke navrhujeme. Je ich spolu 18, ako ste si možno v stručnom prehľade na predošlej dvojstrane všimli.

Prajem vám príjemné čítanie.

R. Pulec

PREČO U NÁS DEMOKRACIA FUNGUJE

Voliči nespokojní s volebným výsledkom zvyknú viniť volebný systém, či celkové demokratické zriadenie, radi by rušili politické strany, či ich financovanie. Pritom zvolenie strany, ktorú si neželajú, vôbec nemusí byť zlyhanie demokracie, ale potvrdenie jej funkčnosti. Určite, náš volebný systém znesie vylepšenia a tiež má nedostatky, o tom je koniec - koncov táto brožúrka, ale rozhodne ho netreba meniť od základov. Naopak, treba ho premyslenými krokmi vylepšovať, teda potrebuje evolúciu, nie revolúciu. Tvrdenie, že demokracia na Slovensku funguje, opierame o tieto štyri fakty:

1. Každý si môže založiť politickú stranu

Zákon o politických stranách 85/2005 stanovuje niekoľko základných podmienok (10 tisíc podpisov, poplatok 663 €, stanovky, registrácia IČO a ustanovujúci kongres) a každý, kto ich splní, môže byť hrdým zakladateľom politickej strany. Potvrďuje to viac ako 150 politických strán a hnutí zaregistrovaných na Ministerstve vnútra SR.

2. Každá strana môže kandidovať vo voľbách do NR SR

Druhý dôležitý znak fungujúcej demokracie je možnosť kandidovať do NR SR. Aj tu patrí Slovensko ku krajinám, kde je to bez problémov možné. Každá politická strana, ktorá odovzdá včas kandidátnu listinu a zaplatí volebnú kauciu vo výške 17 tisíc eur (v prípade zisku viac ako jedného percenta hlasov sa kaucia vracia), môže byť vo voľbách zvolená.

3. Voľby sú skutočne tajné

Volič obdrží volebné lístky a obálku a ide za plentu, kde je sám ako kôl v plote. Tam vyberie volebný lístok strany, ktorú plánuje voliť, zakrúžkuje svojich kandidátov, lístok vloží do obálky a pred očami členmi okrskovej komisie hodí obálku do urny. To je skutočne tajná a zároveň bezpečná voľba.

4. Sčítanie hlasov je presné a korektné

Každá strana môže nominovať svojich zástupcov do takmer 6 tisíc okrskových volebných komisií, ktorí dohliadajú na priebeh volieb a následne sa zúčastňujú sčítania hlasov. Napríklad vo voľbách do NR SR 2012 nominovala SaS 5.850 „okrskárov“, ktorí všetci dostali podrobné inštrukcie a podľa ich spätnej väzby boli voľby v poriadku. Ak sa spíše a členmi komisie podpíše zápisnica volieb, je sfaľšovanie volebného výsledku prakticky nemožné.

Samozrejme, každý systém má nedokonalosti, tieto treba postupne odstraňovať, ale tvrdenie, že na Slovensku sa môže volieb zúčastniť každý, voľby sú tajné a sčítanie hlasov prebieha korektné, rozhodne obstojí.

PREČO POTREBUJEME POLITICKÉ STRANY

Názor, že politické strany sú partokraciou, že partokracia je vec zlá sama o sebe a teda, že politické strany treba zrušiť, vôbec nie je ojedinelý. Namiesto politických strán by boli priamo volené osobnosti bez politickej príslušnosti. To však nie je také jednoduché.

Máme takzvanú zastupiteľskú demokraciu, to znamená, že 4,2 milióna oprávnených voličov si zvolí 150 poslancov a tí schvaľujú zákony. Napriek tomu, že priama demokracia je dobrá vec a inštitút referenda treba posilniť, nepodarí sa zastupiteľskú demokraciu úplne odstrániť a nemali by sme to ani chcieť.

Ak voliči splnomocnia poslancov, aby ich zastupovali, hrá veľkú rolu, koľko voličov splnomocnilo daného poslanca. Predstavme si nasledovnú modelovú situáciu, v ktorej politické strany neexistujú:

Na voľbách, v ktorých kandidujú priamo občania a nie politické strany, sa zúčastní 2,49 milióna voličov a každý má jeden hlas, ktorý môže odovzdať jednému z kandidátov. Medzi kandidátmi sa nachádzajú politici, nepolitici, osobnosti... rôzni ľudia, aj Andrej Kiska, ktorý do volieb nastúpil ako občan. Andrej Kiska získa 1 milión hlasov, ďalších 149 kandidátov získa po 10 tisíc a všetci ostatní kandidáti kvôli zjednodušeniu nezískajú žiadne hlasy. Spolu bolo odovzdaných 2,49 milióna hlasov (milión pre Andreja Kisku a 1,49 milióna pre zvyšných 149 poslancov).

V tomto prípade získal Andrej Kiska 100 krát viac hlasov ako ktorýkoľvek iný poslanec, avšak v NR SR by mal len jeden jediný hlas, tak ako každý iný poslanec. Inými slovami: 90 poslancov, ktorých na obhajobu svojich záujmov splnomocnilo celkom 900 tisíc občanov (90 kandidátov po 10 tisíc hlasov), vie meniť ústavu. Naopak, Andrej Kiska, ktorého splnomocnilo milión voličov, nezmôže v parlamente vôbec nič.

Zrušenie politických strán a priama kandidatúra osobností, alebo ponechanie politických strán a súčasne priama kandidatúra osobností by tak zaručene viedla k masívnemu skresleniu voličskej vôle. To by sme v žiadnom prípade nemali chcieť.

Riešenia sú dve:

1. Zavedieme nerovnosť hlasu poslanca, to znamená, že každý poslanec NR SR by mal na svojej hlasovacej karte uvedený počet hlasov, ktoré dostal v parlamentných voľbách. Tento spôsob by bol férový, je aj technicky ľahko realizovateľný, no zrejme by sa na takúto radikálnu zmenu nenašla politická vôľa – boli by sme totiž jediní v Európe a asi aj vo svete.
2. Ponecháme politické strany a s nimi dnešný systém. V tomto prípade taký Robert Fico, ktorý získa 100 krát viac hlasov ako priemerný poslanec SMERu, si dá jednoducho na kandidátku svojich „kolesíkov“ a tí poslúchajú na slovo, lebo inak by o

parlamente mohli len snívať. A týmto spôsobom sa vlastne kompenzuje to, že R. Fica splnomocnilo oveľa viac občanov ako „kolesíka“.

Samotné zrušenie politických strán, ako to niektorí požadujú, by teda bolo v prípade rovnosti hlasu poslanca príkro nespravodlivé a najmä nereprezentatívne. Ak by sa politické strany mali zrušiť, musíme zaviesť váhu hlasu závislú od počtu voličov. Preto tvrdíme, že systém politických strán, ako ho poznáme dnes, je funkčným riešením a napriek všetkým nedostatkom by zrušenie politických strán viac problémov vytvorilo ako vyriešilo.

Pre systém politických strán hovoria ešte tieto dva dôvody:

1. Politická strana je miesto, kde sa stretávajú rôzne ideológie a z nich vyplývajúce riešenia. Je to entita, ktorá združuje ľudí s podobným pohľadom na svet a preto je oveľa menej pravdepodobné, že príde k výraznej zmene názoru zo dňa na deň. Samotné štruktúry strany držia svojich predstaviteľov v akomsi ideologickom rámci sľubov, ktoré táto strana verejnosti dala. Samozrejme, nefunguje to dokonale a poznáme rôzne výnimky, ale predsa len, politická strana dáva voličovi väčšiu istotu, že bude presadzovať jeho záujmy, nech sú akékoľvek. Výborný príklad je strana # Sieť s jej bývalým lídrom Radoslavom Prochádzkom, ktorý si myslel, že môže len tak porušiť volebný sľub (neísť do koalície so SMERom po voľbách do NR SR 2016). Tým vzniknuté vnútrostranícke pnutia Sieť doslova roztrhli.
2. Politická strana je volená na základe svojho programu (aj v prípade, že sú to len prázdne populistické sľuby o akýchsi istotách, je to program politickej strany). Na naplnenie svojho programu musí taká strana po úspešných voľbách obsadiť napríklad rôzne parlamentné výbory, grémium a pre úspešné vládnutie musí veľa-krát vytvoriť koalíciu. Politická práca (i keď častokrát sprofanovaná), je tímová hra. A politická strana potrebuje v parlamente tímových hráčov. Lebo ak bude mať z 15 poslancov 8 lekárov a 7 učiteľov (tí sú totiž najpopulárnejší a v priamych voľbách, napr. do VÚC, pravidelne volení), tak neobsadí kvalifikovane ani len ústavnoprávny výbor.

FINANCOVANIE POLITICKÝCH STRÁN

Ak existuje zhoda na zachovaní politických strán, mala by existovať aj zhoda na ich financovaní. Prevádzka (priestory, zamestnanci, kampane...) politickej strany jednoducho stojí peniaze a je dobré sa zamyslieť, odkiaľ a za akých podmienok by mali pochádzať. Politická strana totiž plní mimoriadne dôležitú úlohu pri zachovaní voličských preferencií (pozri stranu 6).

Existujú štyri základné zdroje financií:

1. Členské

Členské príspevky ani najväčších strán nepokryjú náklady na prevádzku strany. Ani vysoké členské (napríklad SaS má minimálne členské 100 eur ročne) tento stav nerieši, vo väčšine strán tvorí členské len zlomok výdavkov:

Politická strana	Príjmy z členského za rok 2015	Podiel členského na celkových nákladoch	Celkové náklady politickej strany za rok 2015
#SIEŤ	120 656 EUR	4,33%	2 787 860 EUR
KOTLEBA - ĽSNS	18 397 EUR	87,32%	21 068 EUR
Most - Híd	42 000 EUR	2,42%	1 732 755 EUR
Nova	32 729 EUR	30,36%	107 801 EUR
OL'ANO - NOVA	0 EUR	0,00%	3 385 503 EUR
SaS	20 443 EUR	4,06%	503 081 EUR
SNS	85 791 EUR	12,03%	712 868 EUR
SME RODINA	0 EUR	0,00%	6 285 EUR
SMER - SD	107 746 EUR	2,64%	4 079 546 EUR

2. Dary

Slovo „dar“ znie vznešene a predpokladá sa, že dar je bezodplatný. To znamená, že darca nič za svoj dar neočakáva a ani nedostane. Žiaľ, práve tu má Slovensko za posledných 10 rokov mimoriadne zlé skúsenosti. Strana SMER dokonale predviedla, ako sa z akože darcov stanú sponzori a neskôr akcionári, ktorí si svoje „dary“ tisícnásobne vyberú späť. V politickom svete dar nie je darom, ale pre štát mimoriadne nevýhodná investícia.

To neznamená, že chceme dary zakázať, naopak, navrhujeme zjednodušenie darovania v prípade bezhotovostných darov (pozri Zmena č. 1). Avšak spoliehať sa na dary ako na významný zdroj financií je nebezpečné. Dary sú v slovenskej realite

v konečnom dôsledku veľmi drahé a podporujúce rozkrádanie. Ak by bolo členské výrazne vyššie, opäť si treba položiť otázku, prečo by niekto platil stovky eur ročne, len aby mohol byť členom niektorej politickej strany? Nie náhodou preto, že svoje členské považuje za investíciu do teplého miestečka v štátnej správe alebo v nejakej výnosnej dozornej rade či na ministerstve?

3. Príjmy z podnikania

Zákon o politických stranách priamo zakazuje podnikat' (na rozdiel napríklad od Nemecka) a myslíme si, že tak je to správne. Politická strana sa má v prvom rade venovať politickej práci, teda pripraviť program, predstaviť kandidátov, nastúpiť do volieb a v prípade úspechu prevziať zodpovednosť za chod krajiny.

4. Štátny príspevok

Výška štátneho príspevku je jedno percento z hrubej mesačnej mzdy za každý hlas ako príspevok na kampaň, ďalšie percento z hrubej mesačnej mzdy ako príspevok na činnosť a príspevok na mandát. Politické strany majú po posledných voľbách nárok na tieto štátne príspevky za celé štvorročné volebné obdobie:

Politický subjekt	Príspevok za hlasy	Príspevok za činnosť	Príspevok za mandáty ²	Spolu
SMER - SD	6 334 962 EUR	6 334 962 EUR	4 054 480 EUR	16 724 404 EUR
SaS	2 710 643 EUR	2 710 643 EUR	2 130 320 EUR	7 551 606 EUR
OĽaNO - NOVA	2 470 578 EUR	2 470 578 EUR	1 958 520 EUR	6 889 676 EUR
SNS	1 987 905 EUR	1 987 905 EUR	1 546 200 EUR	5 418 331 EUR
KOTLEBA - ĽSNS	1 802 002 EUR	1 802 002 EUR	1 443 120 EUR	5 047 123 EUR
SME RODINA	1 484 867 EUR	1 484 867 EUR	1 133 880 EUR	4 103 614 EUR
MOST	1 456 804 EUR	1 456 804 EUR	1 133 880 EUR	4 047 487 EUR
#SIEŤ	1 255 901 EUR	1 255 901 EUR	1 020 800 EUR	3 542 601 EUR
KDH	1 107 320 EUR	1 107 320 EUR	0 EUR	2 214 638 EUR
SMK	906 202 EUR	906 202 EUR	0 EUR	1 812 404 EUR

Zo štátnej kasy dostanú politické strany teda spolu 14,34 milióna eur ročne, čo je menej ako tisícina príjmov štátneho rozpočtu. V porovnaní so sumami, ktoré sa rok čo rok na Slovensku rozkrádnú, je to zanedbateľná čiastka, ale významná pre

² Suma za 4 roky

politické strany, lebo umožňuje poctivé fungovanie. Zo štátnej kasy dostanú politické strany teda spolu 14,34 milióna eur ročne, čo je menej ako tisícina príjmov štátneho rozpočtu. V porovnaní so sumami, ktoré sa rok čo rok na Slovensku rozkradnú, je to zanedbateľná čiastka, ale významná pre politické strany, lebo umožňuje poctivé fungovanie.

To neznamená, že všetky strany fungujú poctivo, ale za SaS môžeme zodpovedne a čestne prehlásiť, že prevádzku a všetky kampane financujeme výlučne zo štátnych peňazí a všetky rozhodnutie padajú výlučne na republikovej rade alebo na predsedníctve a určite nie v nejakej centrálnej veľkej finančnej spoločnosti. Toto je mimoriadne dôležité konštatovanie.

Tvrdíme, že financovanie politických strán je nastavené vcelku správne a sme za jeho zachovanie. Zároveň navrhujeme tieto konkrétne zmeny:

ZMENA Č. 1

Zrušenie povinnosti notárom overenej darovacej zmluvy v prípade bankového prevodu

ZMENA Č. 2

Transparentnosť namiesto stropov na kampane

ZMENA Č. 3

Fungujúce pravidlá pre financovanie kampane³

Uvedené zmeny uľahčia financovanie politických strán, najmä tých novovzniknutých, ktoré ešte nemajú nárok na štátny príspevok. Verejnosť bude mať zároveň lepší prehľad o financovaní kampaní.

³To, že pravidlá nefungujú a je nevyhnutné ich upraviť a spresniť, dokázala strana SMER-SD hneď na začiatku predvolebnej kampane nedávnych parlamentných volieb. Transparentné účty totiž mali odkryť, koľko a za čo presne strany míňajú počas kampane, avšak SMER-SD poslal väčšinu peňazí jednej reklamnej agentúre, ktorá mala za neho realizovať kampaň. V prípade viacerých strán či kandidátov sa objavili podozrenia, že im kampaň financuje tretia osoba, ktorú samozrejme nepriznali a strana Kotleba ĽSNS sa stala hneď po voľbách známou tým, že priznala len zopár malých darov a 1050 EUR napriek tomu, že ich kampaň evidentne stála výrazne vyššiu sumu. Čítajte aj: <https://dennik.sk/311389/smer-vyspekuloval-aj-transparentnym-uctom-ktory-sam-presadil/>

VOLEBNÉ PRINCÍPY

V zásade existujú dva typy volieb, väčšinové a pomerné. V prípade väčšinových volieb sa volí jedna osoba, napríklad prezident a v prípade pomerných volieb sa volí kolektív, napríklad Národná rada SR. Tak je to správne, v prípade jednotlivca je potrebné nájsť toho kandidáta, s ktorým súhlasí väčšina a v prípade parlamentu má jeho zloženie odzrkadľovať zloženie a preferencie voličstva, a preto:

PRINCÍP Č. 1

Pri voľbe jednotlivca sa uplatní väčšinová voľba, pri voľbe kolektívu sa uplatní pomerná voľba

Tento volebný princíp je na Slovensku dôsledne dodržiavaný:

- Väčšinové voľby
 - Prezidentské voľby
 - Voľby županov
 - Primátorské a starostovské voľby
- Pomerné voľby
 - Parlamentné voľby
 - Eurovoľby
 - Voľby do zastupiteľstiev VÚC⁴
 - Voľby do mestských a obecných zastupiteľstiev

Vieme teda, akým typom volieb máme koho voliť a nasleduje otázka, akým spôsobom, konkrétne v kolkých volebných kolách. Ak by bola voľba prezidenta jednokolová, zvíťazil by na jar 2014 Robert Fico, ktorý rozhodne nebol kandidátom väčšiny voličov. Práve preto bolo dôležité druhé kolo, kde mali voliči možnosť si vybrať už len spomedzi dvoch najúspešnejších kandidátov, Roberta Fica a Andreja Kisku a tu sa ukázalo, že cca 650 tisíc voličov síce preferovalo pôvodne Milana Kňažka či Radoslava Procházku, ale ak mali na výber už len medzi Ficom a Kiskom, vybrali si Kisku.

Prvé kolo	
Kandidát	Počet hlasov
Robert FICO	531 919
Andrej KISKA	455 996
Radoslav PROCHÁZKA	403 548
Milan KŇAŽKO	244 401

Druhé kolo	
Kandidát	Počet hlasov
Andrej KISKA	1 307 065
Robert FICO	893 841

⁴ V skutočnosti sú tieto voľby semiproporčné, kvôli volebným obvodom s rôznymi počtami hlasov. Po zavedení jedného volebného obvodu pre celý kraj budú tieto voľby plne pomerné

Preto považujeme za nevyhnutné dôsledne uplatniť:

PRINCÍP Č. 2

V prípade väčšinových volieb sa použije dvojkolová voľba, v prípade pomerných volieb jednokolová voľba

Tento stav na Slovensku nielen, že nie je dosiahnutý, po posledných zmenách volebného zákona sa od neho dokonca vzdalujeme, a to preto, že vládna koalícia strán SMER, SNS a MOST-Híd uprednostnila krátkodobý politický prospech pred dodržaním správnych a odôvodnených volebných zásad. Momentálne máme:

- Jednokolové voľby
 - Parlamentné voľby
 - Eurovoľby
 - Voľby do zastupiteľstiev VÚC
 - Voľby do mestských a obecných zastupiteľstiev
 - Voľby županov⁵
 - Primátorské a starostovské voľby
- Dvojkolové voľby
 - Prezidentské voľby

SaS preto navrhuje:

ZMENA Č. 4

Voľby županov vykonávať opäť⁵ ako dvojkolové a primátorské a starostovské voľby tiež vykonávať ako dvojkolové

Touto zmenou dosiahneme vo všetkých väčšinových voľbách, že bude zvolený kandidát s podporou väčšiny voličov.

Tretia dôležitá otázka je veľkosť volebného obvodu. Návrhy sú rôzne, počnúc štyrmi obvodmi (Bratislava, západné, stredné a východné Slovensko), cez 8 (dnešné kraje) a 16 (historické župy) až po 78 (okresy). Zástancovia viacerých volebných obvodov argumentujú najmä silnejším zastúpením regiónov, kde si voliči zvolia „svojho“ zástupcu, ktorého poznajú a ktorý bude bojovať za ich záujmy.

Hneď prvá otázka je, prečo má byť takéto zastúpenie nejakej skupiny voličov práve regionálne? Prečo majú mať obyvatelia Levočského okresu svojho zástupcu v NR SR a prečo napríklad homosexuáli svojho zástupcu mať nemajú? Alebo národnostné menšiny. Ak žije na Slovensku 10 percent Maďarov a 10 percent Rómov, mali by sme

⁵ V prípade schválenia jednokolovej voľby

podľa logiky regionálneho zastúpenia vyčleniť 15 mandátov len pre maďarských a 15 mandátov len pre rómskych kandidátov. Navyše, v každom kraji, okrese, aj v každej obci sú niektorí voliči ľavičiar, iní zas pravičiar, ďalší sú liberáli a tak ďalej. V žiadnej entite sa teda nepodarí nájsť jediná osobnosť, ktorá zastúpi všetkých občanov rovnako.

V Národnej rade totiž nejde o to, kto vybojuje pre svoj okres viac eurofondov, ale o to, aby boli prijaté kvalitné zákony platné pre celé Slovensko. Práve preto by mal mať každý volič možnosť dať preferenčný hlas (krúžok) ktorémukoľvek kandidátovi. Ak ale zavedieme, povedzme, 16 volebných obvodov a nejaký kvalitný kandidát X bude môcť kandidovať len v jednom z nich, tak zákonite vyše 90 percent voličom odoprieme možnosť krúžkovať kandidáta, o ktorom si myslia, že bude ich záujmy zastupovať najlepšie.

Druhý problém je oveľa vážnejší: čím viac volebných obvodov vznikne, tým viac meníme pomernú voľbu na väčšinovú. Predstavme si, že by sme Slovensko rozdelili na 150 volebných obvodov, v každom získa SMER 30 percent a sedem ďalších strán získa po 10 percent. V NR SR by sme však mali 150 poslancov SMERu, čo rozhodne neodzrkadľuje zloženie voličov, ani ich preferencie. Avšak pri dnešnom jednom volebnom obvode by mal SMER 45 poslancov a sedem strán po 15-tich poslancoch. Preto považujeme za dôležité uplatniť:

PRINCÍP Č. 3

Volebný obvod má byť totožný s územím, na ktorom budú platiť normy prijaté zvolenými poslancami⁶

Tento volebný princíp je na Slovensku uplatnený pri voľbách do NR SR, kde je celé Slovensko jeden volebný obvod. Každá kandidujúca strana postaví jednu kandidátku s najviac 150 kandidátmi a každý volič má možnosť krúžkovať ktoréhokoľvek kandidáta bez ohľadu na to, odkiaľ pochádza. V súlade s princípom č. 3 preto SaS navrhuje:

ZMENA Č. 5

Zaviesť jeden volebný obvod vo VÚC voľbách a v komunálnych voľbách, kde by bol jeden obvod územie mesta (resp. mestskej časti), či obce

Zmenou č. 5 dosiahneme, že Všeobecné záväzné nariadenie (VZN) bude platiť presne na tom území, ktoré bolo volebným obvodom a teda hociktorý volič mesta si môže zvoliť hociktorého kandidáta, o ktorom je presvedčený, že bude hlasovať za tie správne VZN. Situácia na župách bude obdobná.

⁶ Princíp č. 3 nie je možné uplatniť pri eurovoľbách

VOLBY VŠEOBECNE

Na predošlých stranách sme sa venovali týmto štyrom otázkam:

- Prečo na Slovensku demokracia funguje?
- Prečo sú politické strany dôležité?
- Prečo majú byť politické strany financované štátom?
- Aké sú volebné princípy?

Dospeli sme k záveru, že náš demokratický a politický systém vo svojej podstate nie je zlý, dokonca, že je funkčný a že nami uvedené volebné princípy sú do značnej miery naplnené. To samozrejme neznamená, že by nebolo čo zlepšovať a preto SaS predkladá tieto návrhy:

ZMENA Č. 6

Zlúčiť prezidentské voľby s eurovoľbami, ktoré majú pevný termín. V prípade nedokončenia riadneho volebného obdobia prezidentom sa čím skôr vyhlásia nové prezidentské voľby s trvaním mandátu do najbližších eurovoľieb.

Tak, ako boli na jeseň 2016 zlúčené komunálne voľby s voľbami do VÚC, navrhuje sa zlúčenie prezidentských voľieb s eurovoľbami. V oboch prípadoch je hlavným dôvodom úspora financií. Zároveň očakávame vyššiu volebnú účasť, lebo by počet voľieb klesol na tri (parlamentné, euro/prezident a komunál/VÚC) a ľudia by logicky venovali voľbám väčšiu pozornosť.

Zvýšiť volebnú účasť považujeme za dôležité, lebo čím viac voličov, tým je robustnejší mandát. Naopak, čím menej ľudí príde k voľbám, tým väčšiu váhu majú hlasy samotných politikov, ich kolegov, spolustraníkov, ostatných ľudí, ktorí z politického systému profitujú a samozrejme ich rodinných príslušníkov. Ak by neprišiel k voľbám nik iný, zvolia sa politici sami a to je v príkrom rozpore s myšlienkou zastupiteľskej demokracie, kedy majú voliči politikov splnomocniť. Preto SaS navrhuje:

ZMENA Č. 7

Všetky voľby vykonávať v piatok (namiesto soboty)

ZMENA Č. 8

Kto sa zúčastní voľieb, dostane deň voľna (ideálne v deň voľieb, to je však na dohode so zamestnávateľom)

ZMENA Č. 9

Ako kompenzáciu pre zamestnávateľov dňa voľna za účasť na voľbách sa zruší štátny sviatok Deň Ústavy SR

Tieto tri zmeny spoločne výrazne zvýšia účasť, lebo voličom nielen, že nebude narušený víkend, ale ešte aj budú mať deň voľna navyše. Samozrejme, len ak pôjdu voliť.

Kompenzácia pre zamestnávateľov vo forme zrušeného sviatku bude dostatočná, lebo sa ruší štátny sviatok každý rok, zatiaľ čo voľby každý rok nie sú, resp. nebudú po zlúčení.

Napriek tomu, že navrhujeme zmeny, ktoré zvýšia volebnú účasť, sme proti tomu, aby účasť na voľbách bola povinná. Kto voliť nechce, nech nevolí (a nech sa nestažuje, ak s výsledkom nie je spokojný), je to jeho dobré právo. Výsledok volieb, ktorý vznikne dobrovoľnou účasťou, považujeme za kvalifikovanejší, napríklad preto, že takýto voliči sú spravidla viac informovaní.

Rovnako nesúhlasíme ani s počtom poslancov závislým od volebnej účasti (tzv. prázdne parlamentné kreslá), ktorý má akože motivovať politikov, aby sa snažili o vyššiu volebnú účasť. Napríklad pri 60 percentnej volebnej účasti by mala NR SR len 90 poslancov. Moc, ktorou by parlament či vláda disponovali, by sa nijak nezmenila, no poslanci by neboli ani len schopní riadne obsadiť parlamentné výbory⁷.

Ďalšia zmena sa týka volebného práva a všetkých volieb. Konkrétne sme presvedčení, že občania nachádzajúci sa vo výkone trestu, čiže väzni, by nemali mať možnosť voliť. Tu však zasiahol ústavný súd, ktorý rozhodol o volebnom práve väzňov a ak by mala byť zmena, ktorú navrhuje SaS realizovaná, bolo by potrebné meniť ústavu:

ZMENA Č. 10 Väzni majú mať počas výkonu trestu pozastavené volebné právo

Dôvod pozastaviť väzňom volebné právo je zrejмый – ak by volili len väzni, zvolili by si napríklad v prezidentských voľbách takého kandidáta, ktorý im sľúbi milosť, čo je v priamom rozpore so záujmami spoločnosti a nehrá rolu, že väzňov je len niekoľko tisíc. Samozrejme, ak výkon trestu skončí, volebné právo bude automaticky obnovené.

Moratórium považujeme za obmedzenie politickej súťaže. Jednak na samotnú predvolebnú kampaň 48 hodín pred začiatkom volieb a dvojak novozavedené 14-dňové moratórium na predvolebné prieskumy. Preto navrhujeme:

ZMENA Č. 11 Moratórium (na kampaň, ako aj na prieskumy) má platiť len v deň volieb

Na dlhšie moratórium jednoducho nevidíme žiaden dôvod, ale vidíme dôležitý dôvod neobmedzovať ústavou garantované politické práva.

⁷ Viac k tejto téme tu: <http://sulik.sk/prazdne-kresla-navrh-ktory-je-vhodne-domysliet/>

VOLBY DO NR SR

Od volieb v roku 2006 je možné vo voľbách do NR SR dať až štyrom kandidátom preferenčné hlasy, takzvané krúžky. Tento nástroj považujeme za správny, lebo umožňuje voličom „posunúť“ svojich kandidátov do parlamentu. Avšak dnešný systém krúžkov má jeden veľký nedostatok a to je naviazanosť kvóra na výsledok strany. Prekrúžkuje sa ten kandidát, ktorý získa viac ako tri percentá z celkových hlasov pre stranu:

Strana	Počet hlasov	3%	Prekrúžkovaní	0,2%	Prekrúžkovaní
SMER - SD	737 481	22 124	9	5 216	20
SaS	315 558	9 467	11	5 216	15
OL'ANO - NOVA	287 611	8 628	16	5 216	23
SNS	225 386	6 762	8	5 216	13
Kotleba - ĽSNS	209 779	6 293	7	5 216	9
SME RODINA	172 860	5 186	7	5 216	7
MOST - HÍD	169 593	5 088	13	5 216	13
#SIEŤ	146 205	4 386	9	5 216	9
Spolu			80		109

Z dôvodu nerovnej šance kandidátov jednotlivých strán prekrúžkovať sa navrhujeme:

ZMENA Č. 12

Pevné kvórum pre preferenčné hlasy. Namiesto kvóra 3% počtu hlasov pre stranu navrhujeme 2 promile (0,2%) všetkých voličov

Posledných volieb sa zúčastnilo 2.648.184 voličov a 2 promile (0,2%) z tohto počtu je 5.296. V posledných voľbách do NR SR by sa prekrúžkovalo o 29 kandidátov viac. To je na jednej strane zohľadnenie silnej vôle voličov, na druhej strane to nerozháďže komplet celý tím, ako by sa stalo, keby neexistovali politické strany.

Tiež sme za zjednodušenie voľby poštou, od čoho si tiež sľubujeme vyššiu volebnú účasť. Preto navrhujeme:

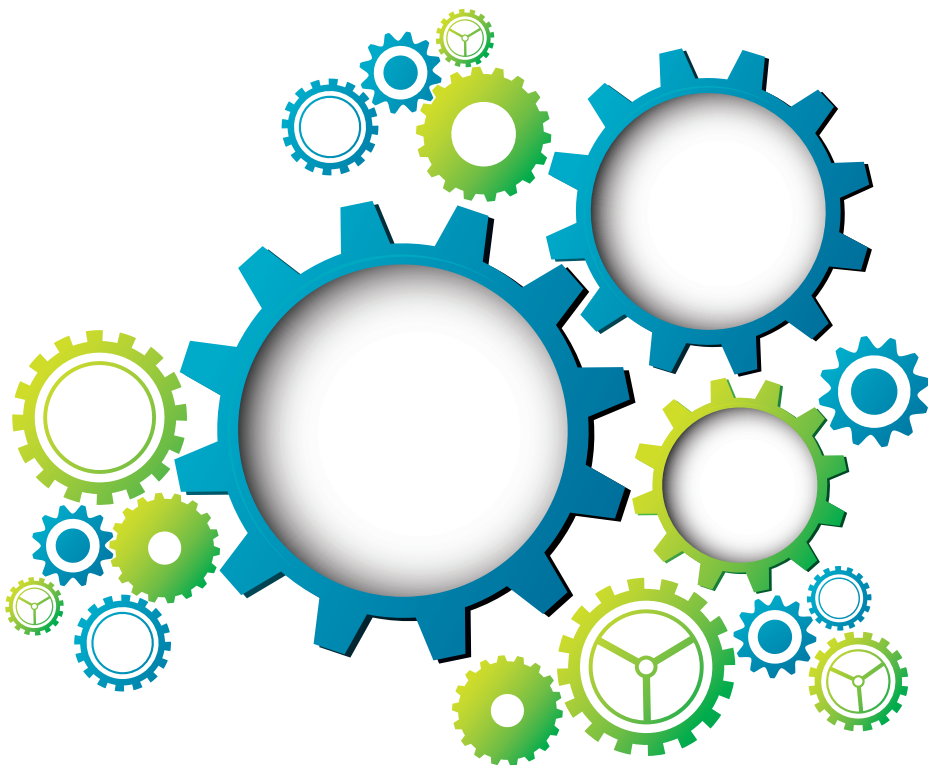
ZMENA Č. 13

Rozšíriť a uľahčiť voľbu poštou tak, aby bolo možné voliť vo všetkých voľbách a referendách aj z bydliska na území SR v predstihu, pokiaľ občan vie, že bude v čase konania volieb mimo svojho bydliska.

Alternatíva k voľbe poštou je voľba cez internet. SaS voľbu cez internet podporuje, no musíme upozorniť na niektoré riziká. Podľa terajšieho stavu poznania vie byť voľba cez internet tajná alebo bezpečná, no nevie byť oboje súčasne. To znamená, že buď sa uchová identita voliča, aby sa dalo v prípade pochybností skontrolovať, kto ako volil a neboli možné podvody, alebo sa identita voliča neuchová a vtedy sa voľba stáva skutočne tajnou. Potom však nie je možná dodatočná kontrola hlasov.

Iný problém súvisiaci s voľbou cez internet je výkon skutočnej vôle. Pri osobnej voľbe dohliada volebná komisia na to, aby bol volič za plentou skutočne sám. No pri voľbe cez internet (a ani pri voľbe poštou) nie je zabezpečené, že napríklad rodinný príslušník nepozera voličovi cez plece a jemným alebo aj menej jemným tlakom ovplyvní slobodnú voľbu svojej manželky, syna, starého otca a pod.

Ale ako sme spomenuli, voľbu cez internet podporujeme a snád' budú čoskoro existovať spoľahlivé technické riešenia.

STAROSTOVIA DO PARLAMENTU NEPATRIA

Myšlienka obsadiť kandidátku do parlamentných volieb starostami a primátormi je bezpochyby lákavá. Veď sú to ľudia, mnohokrát lokálne osobnosti, ktoré sa dokázali vo svojom meste či obci presadiť, často aj proti tvrdej konkurencii. Prečo teda nepostaviť z ľudí, ktorí v komunálnych voľbách dokázali získať tisíce a niekedy až desaťtisíce hlasov, kandidátku do volieb do Národnej rady? Alebo ešte lepšie, prečo nezaložiť rovno stranu regiónov?

Odpoveď je jednoznačná: Preto, lebo by išlo o tvrdý konflikt záujmov. Starosta je v prvom rade starosta a vždy myslí na najbližšie komunálne voľby. Preto pravidelne dochádza k prípadom, kedy podriadi svoje hlasovanie v NR SR svojim lokálnym ambíciám.

Napríklad pôjde o nejaký zlý zákon. Starosta s ním bude súhlasiť, lebo za odmenu dostane konečne pre svoju obec obchvat, na ktorý obyvatelia obce čakajú celé roky. Doma je potom oprávnené za hrdinu, čím si zaistí znovuzvolenie a nejaký zákon nevýhodný pre celé Slovensko v obci nik riešiť nebude, lebo obchvat je pre obec rádovo cennejší. Samozrejme, najlepšie by bolo postaviť každej obci obchvat a všetko ostatné, čo si obyvatelia želajú. To však nejde, lebo zdroje sú obmedzené.

Iné by to nebolo ani vtedy, keby každý primátor a starosta boli poslancami NR SR a vykompenzovali by sa tak aspoň lokálne záujmy. Kvôli počtu starostov a primátorov (takmer 3000) a počtu mandátov v NR SR (150) to však ani teoreticky nie je možné. A ani by to nedávalo zmysel. Úlohou starostu je bojovať za obec, úlohou poslancov NR SR je schvalovať kvalitné zákony.

Inou otázkou je, ako to taký primátor stíha? Ako dokáže byť pani Vaľová byť primátorkou na plný úväzok v Humennom a zároveň plnohodnotnou poslankyňou v 500 kilometrov vzdialenej Národnej rade? No zrejme len tak, že obyvateľom Humenného kompenzuje svoje absencie na schôdzkach NR SR tým, že niečo pre mesto „vybaví“. Ako som už písal, z pohľadu obyvateľov mesta je tento postoj legitímny a pochopiteľný. Avšak z celoslovenského pohľadu správny nie je a práve preto treba zakázať súbeh poslanca NR SR s akoukoľvek inou exekutívnou funkciou. Tak či tak je nezmysel, že poslanec nesmie byť nikde zamestnaný, ale „primátorovať“ môže.

Preto nestačí požadovať „jeden plat a dosť“, za touto požiadavkou sa skrýva väčšinou záviš. Navyše, nie je problém, ak by sa niekto naozaj rozhodol makať plnohodnotne vo dvoch funkciách. Problém je práve, už vyššie opísaný, stret záujmov. My v SaS preto vravíme „jeden mandát stačí“:

ZMENA Č. 14

Poslanec NR SR nesmie súbežne vykonávať žiadnu exekutívnu funkciu (napr. primátor, starosta, predseda VÚC, riaditeľ Sociálnej poisťovne).

REFERENDUM

Strana SaS podporuje priamu demokraciu a referendum vníma ako vhodný nástroj na presadenie vôle voličov. Inštitút referenda je fakticky nefunkčný a je zjavné, že ak majú mať voliči možnosť reálne v referende rozhodovať, je potrebné prijať niektoré zmeny. Zároveň však vidíme riziká spojené s úplným a príliš rýchlym odstránením všetkých bariér v tom, že malá menšina vnúti svoju vôľu veľkej väčšine.

Napríklad aktuálne organizuje Marian Kotleba referendum o vystúpení z EÚ a z NATO. Sme presvedčení, že vystúpenie z EÚ či NATO nie je väčšinová vôľa voličov, napriek tomu by referendum po zrušení kvóra mohlo byť úspešné, kedy by len malá časť voličov sa ho zúčastnila, tá by však väčšinovo hlasovala za. Preto navrhujeme ako prvé:

ZMENA Č. 15

Navrhujeme také ústavné zmeny, aby výsledky referenda boli záväzné a nevyžadovali žiaden ďalší súhlas (parlamentu, prezidenta a pod.)

ZMENA Č. 16

Organizátor referenda bude mať právo požiadať o konanie referenda v deň najbližších volieb

Iná situácia je pri obecných referendách, kde je potrebných 30 percent podpisov na vyhlásenie referenda a účasť nadpolovičnej väčšiny voličov, aby miestne referendum bolo platné. Najmä vo väčších mestách je problém s podpismi, aj s účasťou. Preto SaS navrhuje:

ZMENA Č. 17

Znížiť petičné prahy pre vypísanie miestneho referenda v obciach od tisíc do 10 tisíc obyvateľov na 20 percent oprávnených voličov, v mestách nad 10 tisíc obyvateľov na 10 percent. V obciach do tisíc obyvateľov ponechať dnes platných 30 percent

ZMENA Č. 18

Zrušiť minimálnu účasť voličov pre platnosť miestneho referenda

Po týchto úpravách (zmeny č. 15 až 18) sme pripravení viesť politickú diskusiu o zmenách referendových podmienok na celoštátnej úrovni s cieľom znížiť počet potrebných podpisov z dnešných 350 tisíc a znížiť resp. zrušiť potrebné kvórum potrebnom pre platnosť referenda.

POZNÁMKY

POZNÁMKY

O AUTOROCH

RICHARD SULÍK

Spolupodieľal sa na príprave daňovej reformy Slovenska v roku 2003. V roku 2009 založil pravicovú liberálnu stranu Sloboda a Solidarita, ktorú dodnes vedie ako predseda.

V júni 2010 sa stal predsedom Národnej rady SR. Od roku 2014 je poslancom Európskeho parlamentu. Po parlamentných voľbách v roku 2016 je lídrom opozície.

MARTIN KLUS

Vysokoškolský pedagóg, pôsobil ako prorektor pre zahraničné styky, vzťahy s verejnosťou a edičnú činnosť na UCM v Trnave a UMB v Banskej Bystrici.

Je tímlídom SaS pre zahraničnú politiku a politický systém, poslancom NR SR, podpredsedom Výboru NR SR pre európske záležitosti a členom Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie. V nadchádzajúcich voľbách do VÚC bude kandidovať na predsedu Banskobystrického samosprávneho kraja, kde momentálne zastáva funkciu mestského poslanca.

10 DÔVODOV, PREČO JE SAS DOBRÁ VOĽBA

- 1 SaS je skutočne hodnotová strana
- 2 SaS je strana odborníkov a má dlhodobu najlepší program
- 3 SaS nemá za sebou žiadne korupčné kauzy
- 4 SaS je zásadová, drží sľuby a neotáča v zásadných veciach
- 5 SaS je najpravdovravnější stranou (podľa demagog.sk)
- 6 SaS je strana bez komunistov a eštébakov
- 7 SaS má čisté financovanie, vie zdokladovať všetky svoje príjmy a výdaje
- 8 SaS nemá za sebou žiadnych oligarchov, rozhodnutia prijíma výlučne Predsedníctvo, Republiková rada alebo Kongres
- 9 SaS je strana pre živnostníkov, podnikateľov a pracovných ľudí, ktorí tvoria hodnoty
- 10 SaS je dnes najskúsenejšíou pravicovou stranou